

TdM Beheer

Jachthaven De Drijfveer BV

Recreatiepark Tusken de Marren

Verslechteringstoets in het kader van de
herziene Natuurbeschermingswet 1998

identificatie

projectnummer:

700102.17984.00

projectleider:

ir. H.G. van der Aa

planstatus

datum:

17-7-2013

status:

definitief

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Toetsingskader Natura 2000	5
2.1. Natuurbeschermingswet 1998	5
2.2. Crisis- en herstelwet	7
2.3. Instandhoudingsdoelen Natura 2000	8
3. Aanwezigheid kwalificerende soorten in en rond het plangebied	10
3.1. Inleiding	10
3.2. Binnen Natura 2000	10
3.3. In en rondom het plangebied	18
4. Het voornemen	20
4.1. Huidige situatie	20
4.2. Toekomstige situatie	20
5. Effecten	22
5.1. Inleiding	22
5.2. Areaalverlies	22
5.3. Verstoring	26
5.4. Vermesting en verzuring	31
6. Conclusies	32
Bijlage 1 Bronnen	34

1. Inleiding

Aanleiding en doel verslechteringstoets

In de gemeente Boarnsterhim bestaan plannen om de bestaande camping en jachthaven Tusken de Marren te Akkrum uit te breiden. Vanwege de korte afstand tot het Natura 2000-gebied Sneekermeergebied dient aan de hand van een voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet onderzocht te worden of de beoogde ontwikkeling mogelijk negatieve gevolgen heeft voor dit natuurgebied. Centraal staat de vraag (conform de Natuurbeschermingswet) of er ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van dit Natura 2000-gebied een *kans op een significant negatief effect* is. Uit een eerder opgestelde voortoets (Ecogroen Advies, 2011) is geconstateerd dat significant negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en dat nader onderzoek nodig is. De voorliggende verslechteringstoets is het resultaat van dit nadere onderzoek

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving van het toetsingskader Natura 2000 en geeft een overzicht van het beschermde gebied en de bijbehorende instandhoudingsdoelen. Hoofdstuk 3 beschrijft de aanwezigheid van de kwalificerende habitatsoorten in en rondom het plangebied. In hoofdstuk 4 beschrijft de beoogde ingreep en het toekomstige gebruik van het gebied. In hoofdstuk 5 worden de effecten van de ingreep op de instandhoudingsdoelen beschreven. In hoofdstuk 6 worden de conclusies van deze voortoets samengevat.

Figuur 1.1 Ligging plangebied (rode vlak) t.o.v. Natura 2000 (gele vlak)

2. Toetsingskader Natura 2000

2.1. Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet):

1. verankert de Europese gebiedsbescherming van Natura 2000, bestaande uit Speciale Beschermingszones (sbz's) op grond van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, in de Nederlandse wetgeving. Daarnaast vallen de reeds bestaande (Staats)natuurmonumenten onder deze wet;
2. vormt de wettelijke basis voor de aanwijzingsbesluiten met instandhoudingsdoelstellingen;
3. legt de rol van bevoegd gezag voor verlening van Nb-wetvergunningen meestal bij de provincies (in dit geval Gedeputeerde Staten van Fryslân).

Het is verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten, die – gelet op de instandhoudingsdoelstelling – de kwaliteit van het gebied kunnen verslechteren of een significant verstoring effect zou kunnen hebben¹⁾. Voor vergunningverlening is dan een habitattoets nodig.

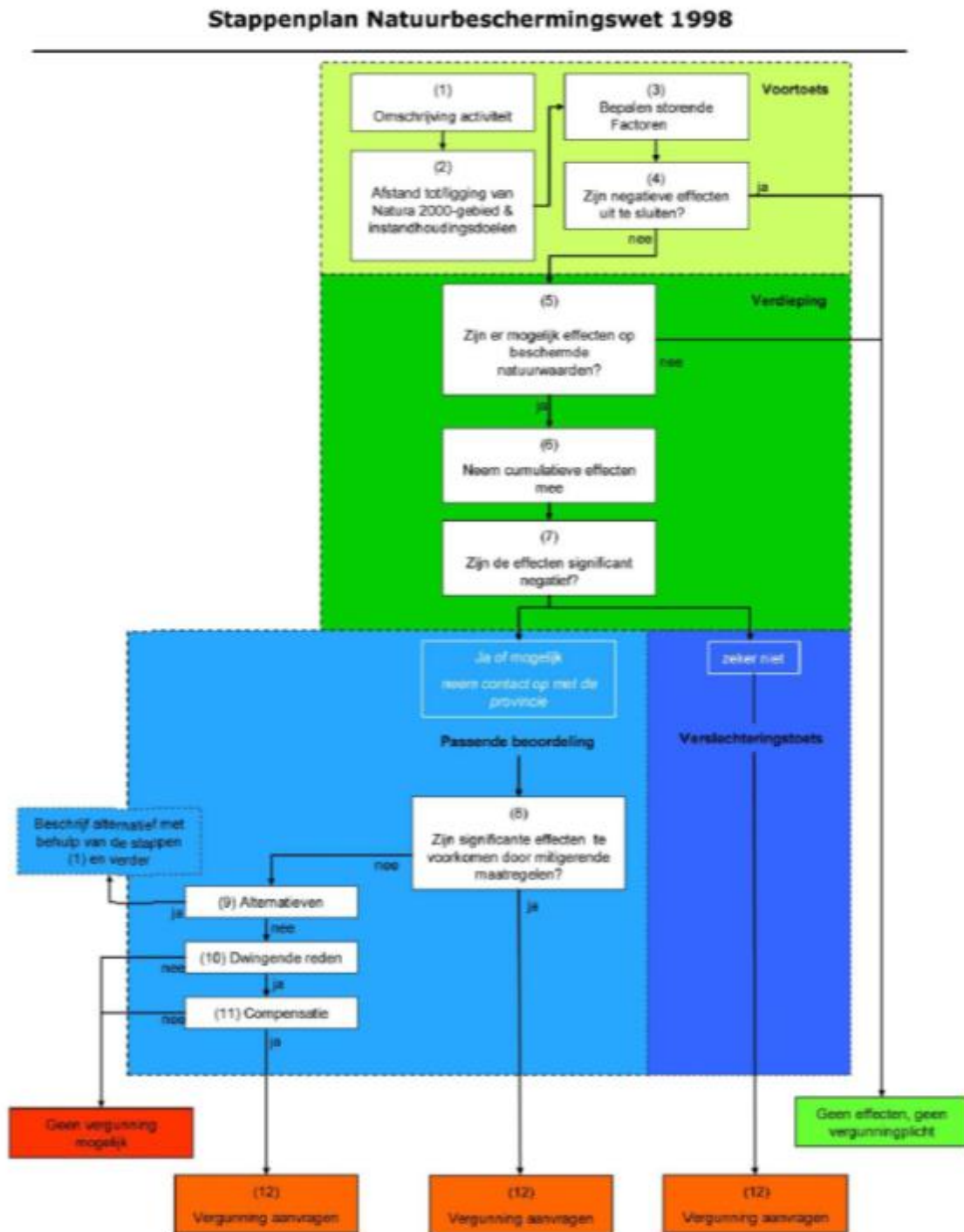
De eerste stap betreft de oriëntatiefase waarin sprake is van een voortoets. Centraal staat dan de vraag of er een *kans op een significant negatief effect* zou kunnen zijn. Indien dergelijke effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten dan dient een Passende beoordeling opgesteld te worden, alsmede een planMER, waarin de effecten op Natura 2000 worden onderzocht. Indien uit deze beoordeling blijkt dat ook na het treffen van mitigerende maatregelen daadwerkelijk sprake is van een significant negatief effect, dan dient – om voor vergunningverlening in aanmerking te komen – vervolgens voldaan te worden aan de zogenaamde *ADC-criteria*:

- er zijn geen Alternatieven;
- er is sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang;
- vooraf zijn adequate Compenserende maatregelen getroffen.

In het kader van de Nb-wet dienen zowel interne effecten (binnen de beschermde gebieden) als externe effecten (buiten de beschermde gebieden) van het voornemen op de te beschermen soorten en habitattypen te worden onderzocht. Van belang daarbij is dat de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar komen, voor zover het een gebied betreft, aangewezen op grond van artikel 10a, eerste lid (Natura 2000), dan wel de wezenlijke kenmerken van een gebied, aangewezen op grond van artikel 10, eerste lid (Beschermd Natuurmonument).

¹⁾ Volgens de EU-handleiding treedt 'verslechtering' op, wanneer de door de habitat ingenomen oppervlakte afneemt of wanneer er een dalende lijn optreedt met betrekking tot de specifieke betekenis van een gebied voor de instandhouding van de habitat of de daarmee 'geassocieerde typische soorten' op lange termijn. Van 'significante verstoring' is volgens de EU-handleiding sprake, wanneer uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de soort het gevaar loopt niet langer een levensvatbare component van de natuurlijke habitat te blijven.

Figuur 2.1 Stroomschema Natuurbeschermingswet 1998

Verder dienen in een passende beoordeling ook eventuele cumulatieve effecten te worden onderzocht, zoals bijvoorbeeld gecombineerde effecten van nieuwe infrastructuur, woongebieden en recreatieve functies op dezelfde soorten en habitats.

Wat is significant?

Het begrip significant speelt een sleutelrol bij het beoordelen van de vergunbaarheid van een ingreep in het kader van de Natuurbeschermingswet. In de recente factsheet nr. 25: "Significantie' bij beoordeling van gevolgen voor Natura 2000-gebieden" geeft de Commissie voor de Milieueffectrapportage aan op welke wijze het begrip significantie moet worden geïnterpreteerd bij een dergelijke toetsing.

De beoordeling of een effect al dan niet significant is, wordt benaderd vanuit de instandhoudingsdoelstellingen. Deze zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden. Er zijn instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen en voor soorten.

- Voor habitattypen gaat het om behoud of uitbreiding van de oppervlakte en/of behoud of verbetering van de kwaliteit.
- Voor soorten gaat het om behoud of uitbreiding van de oppervlakte van het leefgebied, behoud of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied en behoud of uitbreiding van de populatieomvang.

Als uit de Passende beoordeling blijkt dat een instandhoudingsdoel door het project of plan (mogelijk) niet gehaald wordt, wordt het effect als significant beschouwd.

2.2. Crisis- en herstelwet

Wijziging Nb-wet

De Crisis- en herstelwet (Chw) voorziet in een aantal wijzigingen van de Nb-wet. Deze wijzigingen hebben tot doel om de toepassing van deze wet in de praktijk beter hanteerbaar te maken, zonder afbreuk te doen aan de doelen van de wet en de Europese richtlijnen.

De volgende onderdelen van de Chw zijn voor dit bestemmingsplan in beginsel van belang:

- reductie van stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden;
- kapstokregels over rekenmodellen en meetmethodes;
- verlicht beschermingsregime oude doelen Natura 2000.

Voor de beide eerste onderdelen is momenteel (juni 2013) nog geen bruikbaar instrumentarium beschikbaar. Om die reden worden deze onderdelen hieronder niet verder uitgewerkt.

Verlicht beschermingsregime oude doelen Natura 2000

Voor de Natura 2000-gebieden die tevens (deels) een Beschermd Natuurmonument zijn of waren (zoals de Waddenzee) gelden niet alleen de instandhoudingsdoelen ter uitvoering van de Habitatrictlijn, maar ook de oude doelen met betrekking tot natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis, die stammen uit de tijd dat het gebied een Beschermd Natuurmonument was. Tot dusverre gold voor die oude doelen het beschermingsregime van de Habitatrictlijn, terwijl die rictlijn daartoe niet verplicht.

Wijzigingen betreffen:

- voor beide soorten doelstellingen komen nu aparte beschermingsregimes te gelden;
- voor Natura 2000-doelen blijft het huidige regime van artikel 19a e.v. Nb-wet van toepassing (ter uitvoering van de Habitatrictlijn);
- voor de oude doelen komt het lichtere regime voor beschermde natuurmonumenten te gelden (artikel 19ia, in samenhang met artikel 16 Nb-wet):

- voor de handelingen geldt een vergunningplicht met een gelijkwaardige afweging van alle belangen; dus ingeval er sprake is van mogelijk significante effecten voor de oude doelen, is er geen passende beoordeling van significante gevolgen, geen voorzorgtoets, en geen ADC-toets vereist;
- onder de vergunningplicht vallen de schadelijke handelingen die in het gebied zelf plaatshebben, en niet de handelingen buiten het gebied (externe werking) tenzij dat in het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied uitdrukkelijk is geregeld (artikel 16, vierde lid, Nb-wet);
- er is een keuzemogelijkheid in plaats van een verplichting om de oude doelen in een beheerplan uit te werken.

Als voor een activiteit op grond van beide regimes een vergunning is vereist, is maar één vergunningaanvraag nodig bij hetzelfde bevoegd gezag (artikel 19ia, tweede lid, Nb-wet).

Relevantie voor deze voortoets

Voor de toetsing van de beoogde ontwikkeling in het plangebied is het beschermde Natuurmonument Tuskensleatten niet relevant aangezien dit gebied op grote afstand van het plangebied ligt. Gezien deze afstand (ca. 10 km) en de tussenliggende barrières (o.a. infrastructuur, waterwegen, bebouwing en opgaande groenstructuren) ontbreekt een ecologische relatie met het plangebied. Negatieve effecten als gevolg van de aanleg- en gebruiksfase zullen hierdoor op deze gebieden niet optreden.

In deze verslechteringstoets zal daarom niet verder worden ingegaan op de gevolgen voor beschermde Natuurmonumenten.

2.3. Instandhoudingsdoelen Natura 2000

Het Sneekermeergebied bestaat uit enkele grotere wateren: de Snitser Mar, de Goaiïngarypster Puollen en de Terkaplester Puollen, daarnaast uit diverse eilanden, schiereilanden en polders. In geomorfologisch opzicht kan het als één gebied worden beschouwd dat kan worden gekenschetst als een vlak en overwegend open landschap. Hoewel in de loop van de 20e eeuw in dit deel van Fryslân vele duizenden hectares door bemaling en bekading tot winterpolder zijn omgevormd, komen in het gebied nog een grote oppervlakte aan zomerpolders en enkele boezemlanden voor.

De te beschermen soorten worden hieronder in tabelvorm benoemd². Voor meer informatie wordt verwezen naar het (ontwerp)-beheerplan voor dit gebied.

Het Natura 2000-gebied *Sneekermeergebied* is een Vogelrichtlijngebied en is op 30 december 2010 door de staatssecretaris van het toenmalige ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie definitief aangewezen als Natura 2000-gebied. De aanwijzing is gebaseerd op het voorkomen van de volgende broedvogels en niet-broedvogels:

² Op 13 maart 2013 is een wijzigingsbesluit gepubliceerd in de Staatscourant, welke betrekking heeft op 13 Natura 2000-gebieden waaronder het Sneekermeergebied. Met dit besluit zijn de zogenaamde complementaire doelen voor deze gebieden komen te vervallen. Voor het Sneekermeergebied betekent dit dat bij de toetsing aan de Natuurbeschermingswet geen rekening meer hoeft te worden gehouden met de meervleermuis en de noordse woelmuis.

Tabel 2.1 Kwalificerende soorten Sneekermeergebied

Broedvogels	Staat van instandhouding NI	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Doelstelling omvang populatie
A119 - Porseleinhoen	--	=	=	2
A122 - Kwartelkoning	-	=	=	2
A151 - Kempphaan	--	>	>	20
A295 - Rietzanger	-	=	=	370

Niet-broedvogels	Staat van instandhouding NI	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Doelstelling omvang populatie
A040 - Kleine Rietgans	+	=	=	580
A041 - Kolgans	+	=	=	1400 foer/91800 slaap
A045 - Brandgans	+	=	=	740 foer/60300 slaap
A050 - Smient	+	=	=	5900
A051 - Krakeend	+	=	=	220
A052 - Wintertaling	-	=	=	890
A053 - Wilde eend	+	=	=	1500
A056 - Slobeend	+	=	=	150
A125 - Meerkoet	-	=	=	1700
A140 - Goudplevier	--	=	=	520
A142 - Kievit	-	=	=	3500
A151 - Kempphaan	-	=	=	960 foer/5200 slaap
A156 - Grutto	--	=	=	110 foer/970 slaap
A160 - Wulp	+	=	=	1000

3. Aanwezigheid kwalificerende soorten in en rond het plangebied

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven waar de te beschermen soorten van dit Natura 2000-gebied aanwezig zijn. Deze beschrijving is gebaseerd op het ontwerp-beheerplan Merengebied Fryslân (december 2012). De aard en omvang van de effecten worden beschreven in hoofdstuk 5.

3.2. Binnen Natura 2000

3.2.1. Broedvogels

Porseleinhoen

In de jaren 1999-2007 is deze soort in vier broedseizoenen met zekerheid vastgesteld, waarbij het om maximaal twee broedparen ging. Vanwege de beperkte inventarisatiegegevens is het niet duidelijk of er momenteel aan het instandhoudingdoel wordt voldaan (minimaal twee broedparen). De indruk bestaat dat het leefgebied niet op orde is en dat daarmee het perspectief voor het porseleinhoen ongunstig is. Porseleinhoenen zijn erg afhankelijk van ondiep, voedselrijk water met een gevarieerd aanbod aan zeggeng- en natte ruigtevegetaties. Binnen de begrenzing van het gebied is dit aanbod beperkt. De voor het porseleinhoen gewenste brede, natte rietzomen ontbreken nagenoeg, vooral als gevolg van een (te) beperkte peildynamiek. Om potentiële broedplaatsen in het Sneekermeergebied geschikt te houden en te ontwikkelen voor porseleinhoenen is daarom dynamisch peilbeheer in enkele ontpolderde terreinen nodig.

Kwartelkoning

De kwartelkoning is een onregelmatige broedvogel van het Sneekermeergebied. Sinds halverwege de jaren negentig zijn er zo nu en dan territoria vastgesteld, met een maximum van drie per jaar (2003, 2007). Deze territoria lagen in de kruidenrijke, vochtige graslanden van zomerpolders en boezemlanden. Het aantal broedgevallen ligt de laatste jaren onder het instandhoudingsdoel (minimaal twee broedparen). Het is niet duidelijk of het leefgebied voldoende op orde is. Potentiële broedgebieden zijn er in het Sneekermeergebied in beginsel volop, in de vorm van vochtige, kruidenrijke graslanden in zomerpolders en boezemlanden. Voorwaarde is wel dat er tot in de zomer voldoende vegetatie aanwezig is. Intensieve begrazing pakt dan ongunstig uit voor de soort en kan een bottleneck te zijn. In delen van het gebied, zoals in Polder Meinesleat-Akkrumerrak en de Kop van de Bloksleatpolder, is de inzet van vee in het voorjaar te groot voor de kwartelkoning. Het uitstellen van de maaidatum tot 1 augustus of later is een maatregel om broedgebied geschikt te houden voor vestiging van Kwartelkoningen en om het uitmaaien van kuikens te voorkomen

Kemphaan

In 2003 werd voorlopig voor de laatste keer een broedgeval van de kemphaan in het Sneekermeergebied vastgesteld. Tot begin jaren negentig (1993/1994) bevond zich in het Sneekermeergebied een populatie van ca. 30 paren in natte, kruidenrijke graslanden van zowel zomerpolders, boezemlanden als winterpolders. In de jaren erna is deze populatie geheel verdwenen, overeenkomstig de landelijke trend. Er wordt in de huidige situatie dan ook niet voldaan aan het instandhoudingsdoel (minimaal 20 broedparen). Gezien de afname van de kemphaan als broedvogel op Europese schaal is het de vraag hoe reëel uitbreiding van de populatie in het Sneekermeergebied is. Om de soort voldoende kansen te bieden, dient het leefgebied te worden geoptimaliseerd. De indruk is dat het beheer niet overal voldoende toegesneden is op de kemphaan en geoptimaliseerd kan worden.

Rietzanger

In het Sneekermeergebied bezet de soort in beginsel alle droge tot vochtige rietruigtezones langs oevers, petgaten en in rietlanden. Ook vestigt de soort zich in pitrusruigten van enkele natuurontwikkelingsgebieden. Zeer natte rietzones laat de rietzanger links liggen, zoals die aanwezig zijn in de ontpolderde Hearesyl en Tsjebbepolder.

Een vergelijking van integrale karteringen van het Sneekermeergebied in begin jaren negentig en 2002 laat een verdubbeling van het aantal territoria van de rietzanger zien. Op basis van de kartering uit 2002 werd de populatie van het Sneekermeergebied geschat op 370 territoria. Indexen op basis van jaarlijkse monitoring in de periode 1990-2007 laat een toename zien van 40%. Het aantal broedvogels dat genoemd wordt in het instandhoudingsdoel wordt in de huidige situatie gehaald. Behoud van rietlanden, rietzomen en ruigten langs oevers is voor de rietzanger van groot belang.

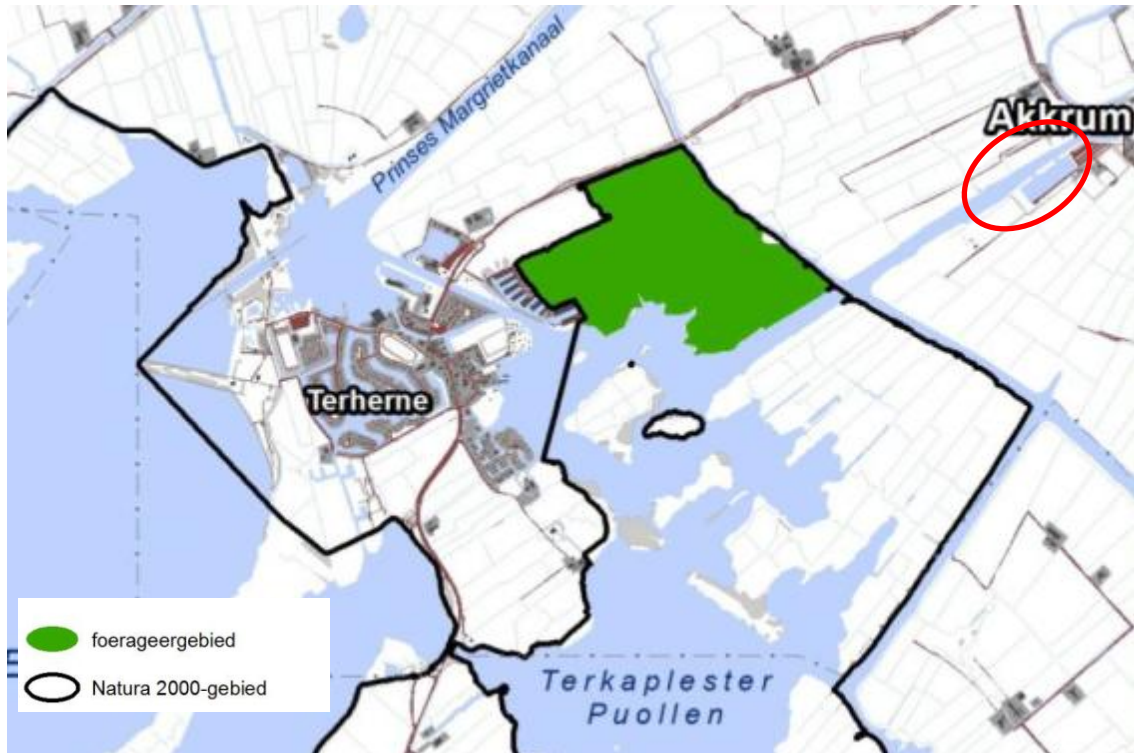
3.2.2. Niet-broedvogels

Kleine rietgans

De belangrijkste slaappleatsen zijn gelegen in het zuidelijke deel van het Sneekermeergebied. Tevens dienen permanent plasdrasse gebiedsdelen als slaappleats. Overdag wordt binnen een straal van 5 km gefoerageerd in open graslanden van het omringende landbouwgebied.

Gegevens over de aantallen kleine rietganzen op de slaappleatsen zijn beperkt voorhanden. De aantallen fluctueren sterk, met een gemiddeld seizoensmaximum van ca. 400 exemplaren in de periode 1998-2008. Op de aangrenzende foerageergebieden komen gemiddeld ca. 800 kleine rietganzen voor.

Op basis van de op de slaappleatsen vastgestelde aantallen is geen betrouwbare trend te berekenen. Op basis van de beschikbare gegevens is het aannemelijk dat het instandhoudingsdoel - 580 vogels - wordt gehaald. Verwacht mag worden dat wanneer de huidige situatie ongewijzigd blijft, het gebied in dezelfde mate gebruikt zal worden als nu het geval is. Voorwaarden daarbij zijn voldoende rust en duisternis op en rond de slaappleatsen in de periode van eind september tot maart. Daarnaast dient voldoende aangrenzend foerageergebied (open, eiwitrijke graslanden) aanwezig te zijn waarin ongestoord gefoerageerd kan worden.

Figuur 3.1 Foerageergebied ganzen en steltlopers binnen het Natura 2000-gebied

Kolgans

Deze soort overnacht in geïnundeerde zomerpolders, boezemlanden en ondiepe moerasjes, verspreid binnen het gebied. De aantallen lopen vanaf eind september snel op en zijn het hoogst in november, februari en maart (gemiddeld 59.000-77.000). In de tussenliggende maanden liggen de aantallen lager, vermoedelijk samenhangend met doortrek naar zuidelijker overwinteringsgebieden. Het gemiddelde seizoensmaximum over de periode 1998-2008 bedraagt 90.000 kolgans. Overdag is de kolgans in het Natura 2000-gebied schaars, met gemiddeld 1.400 foeragerende exemplaren in winterpolders in de periode 1999-2004. Bij de tellingen in 2005/2006 was de gemiddelde populatie in de foerageergebieden binnen de N2000-begrenzing 417 exemplaren.

De trend van kolgans op de slaapplekken in het Sneekermeergebied is stabiel te noemen. Het gemiddelde seizoensmaximum van 90.500 kolgans op de slaapplekken komt vrijwel overeen met het instandhoudingsdoel van 91.800. Het aantal kolgans op de foerageerplaatsen binnen de begrenzing neemt af, en zit momenteel onder het instandhoudingsdoel. Terwijl het aantal kolgans in Nederland op vrijwel alle pleisterplaatsen groeit, laten de aantallen rond het Sneekermeer foeragerende vogels in de afgelopen jaren geen toename zien. In deze periode is het aantal beschikbare hectares graslandgebied waar ongestoord gevoerd kan worden – en daarmee de draagkracht voor aantallen ganzen rond het Sneekermeergebied – afgenomen, omdat buiten het natuurgebied ganzen verjaagd en bejaagd worden ter voorkoming van vraatschade. De kans is groot dat de relatief lage aantallen foeragerende kolgans verband houden met deze afgenomen draagkracht. Verwacht mag worden dat het gebied in de komende periode in dezelfde mate gebruikt zal worden als thans het geval is. Dit betekent dat het gebied voor de functie als slaapplek naar verwachting zal voldoen, mits voldoende onverstoorde foerageergebied in de omgeving beschikbaar is. Voor de functie als foerageergebied is het perspectief vooralsnog onduidelijk.

Brandgans

Brandganzen maken vanaf oktober gebruik van het Sneekermeergebied. De grootste aantallen zijn aanwezig in de periode november tot en met februari. Op de slaapplaatsen liggen de aantallen in die maanden doorgaans tussen 40.000-50.000 individuen per maand, met maxima ruim boven 60.000 exemplaren. In maart neemt het aantal af, wanneer de vogels beginnen weg te trekken, en worden op de slaapplaatsen gemiddeld zo'n 17.000 brandganzen geteld. Over de periode 1998/1999-2007/2008 betrof het gemiddelde seizoensmaximum van de soort in het Sneekermeergebied 61.000 exemplaren. Binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied wordt gevoerageerd, waarbij de aantallen het grootst zijn in februari: gemiddeld zo'n 2.500 brandganzen.

Op basis van slaapplaatstellingen in de periode 1999-2008 is de brandgans toegenomen. Het blijkt dat de soort steeds vroeger in het winterseizoen gebruik maakt van het gebied, met toenemende aantallen in zowel oktober als november. Het gemiddelde seizoensmaximum van 61.000 brandganzen op de slaapplaatsen komt vrijwel overeen met het instandhoudingsdoel van 60.300 vogels. Ook op basis van pleisterplaatstellingen van ganzen overdag wordt een toename berekend voor het Sneekermeergebied, zowel op de lange termijn van de afgelopen 30 jaar als op de korte termijn van de afgelopen tien jaar. Aangezien de populatie groeit, mag een verdere toename in het Sneekermeer verwacht worden, mits er voldoende foerageergebied rond het gebied beschikbaar is waar de soort ongestoord kan foerageren. Het toekomstperspectief voor de brandgans in het Sneekermeergebied is dan ook gunstig.

Smient

Het Sneekermeergebied vormt van oudsher één van de belangrijkste overwinteringsgebieden van de smient in Nederland. De dieren foerageren in de nacht en slapen overdag. Rond het gebied wordt verspreid in kleine groepjes gevoerageerd in graslandpolders, op slootkanten en nabij plassen in weilanden. Er wordt zowel dichtbij het Natura 2000-gebied gevoerageerd (binnen enkele honderden meters vanaf de gebiedsgrens) als op grote afstand (meer dan 5 km). De grootste aantallen smienten zijn aanwezig in de periode november-maart, met piekmomenten in november (gem. 12.500) en februari (gem. 14.000).

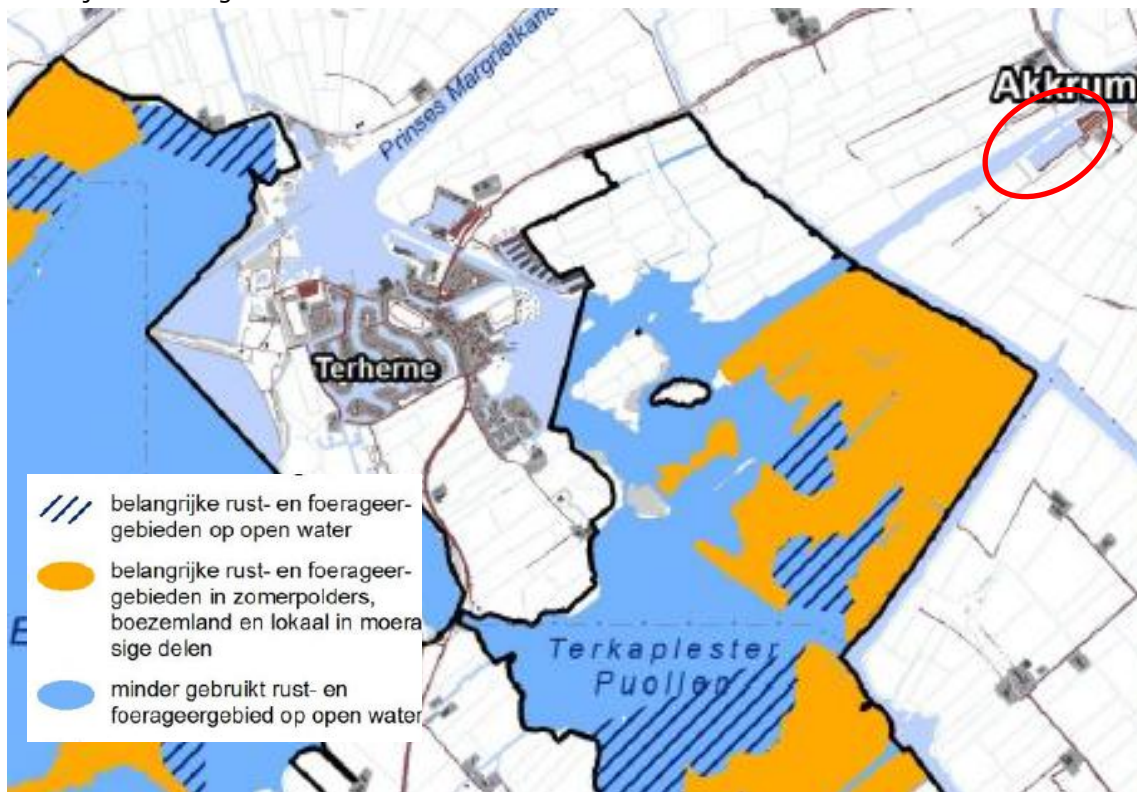
Sinds halverwege de jaren tachtig is de soort afgenomen, waarbij de oorzaak van de afname onduidelijk is. Ook in recente jaren is er nog sprake van een afname, waarbij jaarlijkse seizoensgemiddelden (periode 2001/2002-2005/2006) inmiddels lager uitpakken dan 5.000 vogels. Gezien de huidige aantallen en de negatieve trend staat het instandhoudingsdoel van 5.900 smienten onder druk. Mogelijk dat de kwaliteit (in termen van rust) onvoldoende is. Voor behoud van de populatie is rust in het gebied in de periode september-maart van belang.

Krakeend

Het Sneekermeergebied is in het Friese binnenland het belangrijkste overwinteringsgebied voor de krakeend. De krakeenden houden zich met name op in de ondiepe waterpartijen van moerasjes in het gebied, alsook luwe plekken van de boezemwateren in het gebied. De aantallen zijn er het grootst in september tot november, wanneer het gaat om gemiddeld 400-800 vogels, met uitschieters richting 1.500 exemplaren. In de wintermaanden (december-februari) variëren de aantallen van een handjevol tot ruim 400 exemplaren. In maart en april liggen de aantallen doorgaans tussen 200-600 krakeenden.

Een betrouwbare trend van de krakeend in het Sneekermeergebied is niet te geven; daarvoor zijn onvoldoende gegevens beschikbaar. Over de periode 2001/2002-2005/2006, lijken de aantallen tamelijk stabiel te zijn met een gemiddeld seizoensgemiddelde van 300, hetgeen boven de instandhoudingsdoelstelling van een leefgebied voor 220 krakeenden ligt. De grootte en de kwaliteit van het leefgebied lijken voldoende voor realisering van het instandhoudingsdoel. Het perspectief voor de krakeend wordt dan ook als gunstig

beoordeeld. Het handhaven van rust in het gebied in de herfst en het vroege voorjaar is daarbij van belang.

Figuur 3.2 Rust- en foerageergebied eenden en eendachtigen binnen het Natura 2000-gebied

Wintertaling

Binnen het Sneekermeergebied zijn de uitgestrekte, periodiek plasdras staande zomerpolders en boezemlanden van groot belang als rust- en foerageergebied. Kleine open wateren met luwte en dekking in de vorm van rietzomen kunnen ook concentraties wintertalingen herbergen maar ook op de grote open boezemwateren in het gebied. Wintertalingen zijn van (augustus-)september tot en met april in wisselende aantallen aanwezig. De aantallen zijn het grootst in november en december, wanneer de maandgemiddelden tussen 2.000-3.000 liggen. In het voorjaar laat de soort nog een lichte piek zien in maart, wanneer het gemiddeld om 1.500 wintertalingen gaat.

De beschikbare gegevens zijn ontoereikend voor een trendbeoordeling. Aangezien de huidige aantallen hoger zijn dan het instandhoudingsdoel (890), wordt er vanuit gegaan dat de omvang en de kwaliteit van het leefgebied op orde is. De verwachting is dat dit in de komende jaren zo blijft. Het perspectief voor de wintertaling kan derhalve als gunstig worden gezien mits voldoende rust gewaarborgd blijft.

Wilde eend

Naar gelang de windrichting maakt de wilde eend in beginsel gebruik van het hele gebied. Wanneer zomerpolders en winterpolders geïnundeerd zijn, zoekt de soort deze plasdrasse plekken op. Wilde eenden zijn het gehele winterseizoen van (augustus-)september tot en met april aanwezig in aantallen van enkele honderden exemplaren tot een kleine 2.000 vogels. Alleen in november kent de soort een sterke seizoenspiek met gemiddeld zo'n 4.000 exemplaren, wat soms op kan lopen tot uitschieters van ruim 13.000 wilde eenden.

De gegevens van de wilde eend in het Sneekermeergebied geven geen duidelijke trend. Van halverwege de jaren negentig tot in 2001 leek de soort toe te nemen, maar in recente jaren liggen de aantallen toch weer lager. Het gemiddelde seizoensgemiddelde in de periode 2001/2002 tot en met 2005/2006 bedroeg 950. Met het oog op het instandhoudingsdoel van een geschikt leefgebied voor 1.500 vogels (seizoensgemiddelde) is dat ongunstig. De oorzaak van de afname van de populatie is niet duidelijk. Mogelijk dat de kwaliteit is afgenomen door toename van verstoring door waterrecreatie. Ook kan het niet halen van het instandhoudingsdoel aan externe factoren liggen. Het toekomstperspectief voor de wilde eend in het Sneekermeergebied is ongunstig.

Slobeend

Binnen het Sneekermeergebied zijn de uitgestrekte zomerpolders en boezemlanden van groot belang als foerageer- en rustgebied. Kleine open wateren met luwte en dekking in de vorm van rietzomen zijn tevens van belang. Ook op de grote open boezemwateren in het gebied kan de soort in grote groepen aanwezig zijn. In de maanden september tot en met januari komt de slobeend in kleine aantallen voor (tot maximaal ruim 200 vogels). In februari lopen de aantallen snel op met een maandgemiddelde van 200 exemplaren, waarna de soort een sterke seizoenspiek laat zien in maart met gemiddeld een kleine 700 slobeenden. Het seizoensgemiddelde in de periode 2001/2002-2005/2006 is 167 eenden.

Voor een betrouwbare trendbeoordeling zijn onvoldoende gegevens beschikbaar. De huidige populatie van de slobeend in het Sneekermeergebied ligt boven het instandhoudingsdoel (150 vogels). De grootte en de kwaliteit van het leefgebied lijken voldoende voor realisering van het instandhoudingsdoel. Er zijn geen duidelijke aanwijzingen dat de grootte en de kwaliteit van het leefgebied afnemen. Het toekomstperspectief voor de slobeend in het Sneekermeergebied kan dan ook als gunstig beoordeeld worden, onder de voorwaarde dat er voldoende rust wordt gewaarborgd.

Meerkoet

Het Sneekermeergebied behoort tot de belangrijkste overwinteringsgebieden van de meerkoet in Nederland. Ze zijn vooral te vinden op de boezemmeren en -plassen en geïnundeerde zomerpolders. In de periode van september tot en met april schommelen de gemiddelde maandwaarden rond de 1.000 vogels. In november laat de soort een najaarspiek zien van 4.000 meerkoeten.

De trend van de meerkoet in het Sneekermeergebied op de lange termijn is onduidelijk. Op de kortere termijn (vanaf 2002/2003) laat de soort een scherpe daling zien, die contrasteert met de landelijke trend die in dezelfde periode stabiel was. Het gemiddelde seizoensmaximum over de periode 2001/2002-2005/2006 is ca. 1.000 meerkoeten, wat lager is dan het instandhoudingsdoel (1.700 vogels). Voor ruiconcentraties in de zomer is het gebied door het huidige gebruik (intensieve waterrecreatie) hoogst ongeschikt. Het is onduidelijk waar de gesignaleerde afname mee samenhangt. Er zijn geen duidelijke aanwijzingen voor de afname van de geschiktheid van het gebied. Het toekomstperspectief voor de meerkoet in het Sneekermeergebied lijkt ongunstig. Om de situatie voor meerkoeten te handhaven of verbeteren is rust op de boezemwateren in het gebied van groot belang, in combinatie met een goede voedselbeschikbaarheid (voedselaanbod, goed doorzicht). Verdere verbetering van de waterkwaliteit kan hier een gunstig effect op hebben.

Goudplevier

Het Sneekermeergebied is één van de tien belangrijkste wetlands voor de goudplevier in Nederland. Ze maken gebruik van plasdrasse gebiedsdelen van geïnundeerde zomerpolders en boezemlanden. Meestal foerageert de soort in de directe omgeving van deze terreinen. Dat gebeurt zowel op gangbaar boerenland als in de winterpolders binnen het Natura 2000-gebied. De goudplevier is het talrijkst in november met een gemiddeld aantal van ruim 2.000

vogels, waarbij maxima van ruim 6.000 voorkomen. In de maanden erna is de soort frequent, maar in kleinere aantallen aanwezig (gemiddeld 100-500). Het seizoensgemiddelde in de periode 2001/2002-2005/2006 is 471 exemplaren.

De gegevens zijn ontoereikend voor een trendbeoordeling. Het huidige aantal van de goudplevier (gemiddeld 471 vogels) in het Sneekermeergebied ligt iets onder het instandhoudingsdoel (520 vogels). Er is in het Sneekermeergebied voldoende geschikt rustgebied aanwezig in de vorm van zomerpolders en boezemlanden. Geschikt foerageergebied kan een probleem vormen. Het foerageergebied ligt grotendeels buiten de Natura 2000-begrenzing en bestaat bij voorkeur uit vochtige, grazige weiden zonder wisselteelt, bij voorkeur grenzend aan de geïnundeerde zomer-polders en boezemlanden. Rust is daarbij een belangrijke factor. Het perspectief voor de goudplevier in het Sneekermeergebied lijkt ongunstig.

Kievit

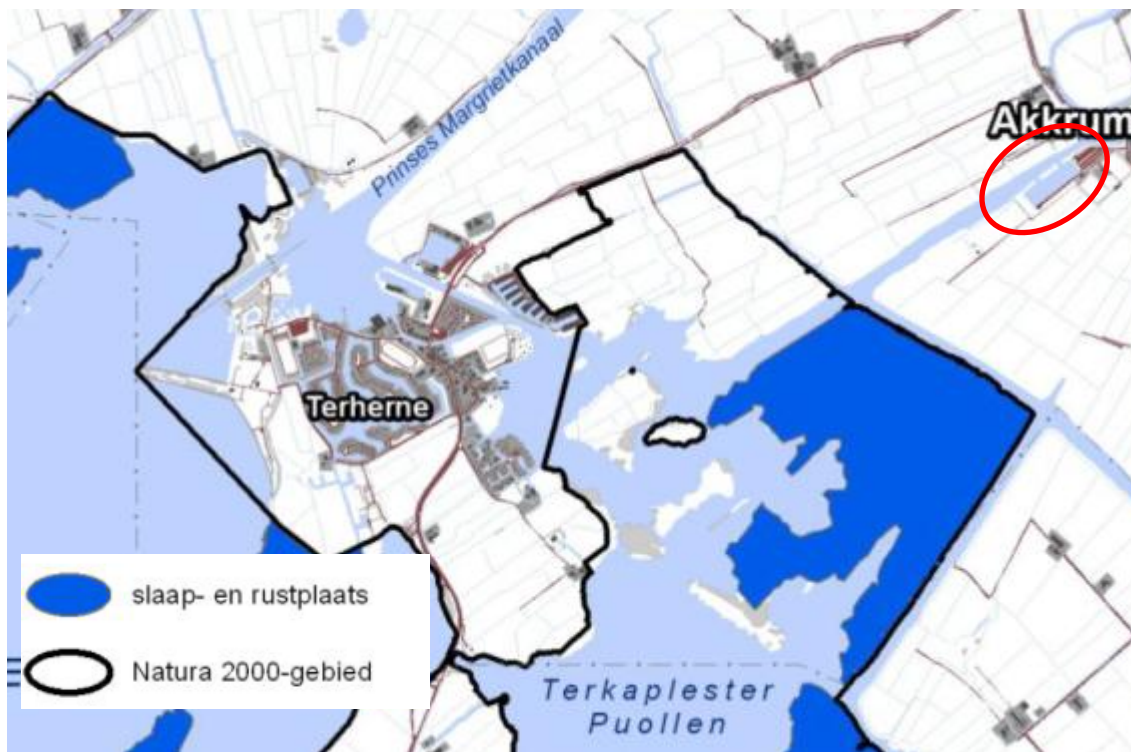
Het Sneekermeergebied behoort tot de belangrijkste gebieden voor de kievit buiten het broedseizoen. De kieviten maken gebruik van geïnundeerde zomerpolders en boezemlanden. Ook grazige winterpolders worden benut als foerageergebied. Daarnaast bezoekt de soort gangbare graslandgebieden in de directe omgeving van het Natura 2000-gebied om te foerageren. In de periode van 2001/2002-2005/2006 ging het gemiddeld om seizoensmaxima van 16.000 vogels. Kieviten zijn er het gehele winterseizoen – van september tot en met april – aanwezig, maar veruit het talrijkst is de soort in november. Gemiddeld worden in die maand zo'n 12.000 kieviten geteld, met soms maxima van bijna 22.500 exemplaren. Het seizoensgemiddelde bedraagt 2.914 over de periode 2001/2002-2005/2006.

Beschikbare gegevens zijn ontoereikend voor een trendbeoordeling. Op basis van de tellingen moet worden geconcludeerd dat het instandhoudingsdoel (3500 vogels, seizoensgemiddelde) op dit moment niet gehaald wordt. De oorzaak hiervan is niet duidelijk. Het toekomstperspectief voor de kievit in het Sneekermeergebied lijkt ongunstig. Om voldoende draagkracht voor kieviten te houden in de regio van het Sneekermeergebied is de aanwezigheid van geschikt foerageergebied van belang. Dat betreft vochtige, grazige weiden zonder wisselteelt, bij voorkeur oude (klei op) veenweiden, grenzend aan de geïnundeerde zomerpolders en boezemlanden. Rust is daarbij een belangrijke factor.

Kemphaan

Kemphanen foerageren in het Sneekermeergebied in natte, grazige, kruidenrijke winterpolders en geïnundeerde zomerpolders en boezemlanden. Het Natura 2000-gebied vormde tot voor kort één van de grootste slaappleatsen van de soort in Nederland. Over de periode 2001/2002-2005/2006 werd een gemiddeld seizoensmaximum berekend van 2.095 foeragerende kemphanen. De zomerpolders en boezemlanden vormden ook belangrijke slaappleatsen. Ook de ondiepe moerasjes doen dienst als slaappleats, zoals ontpolderde terreinen. De exacte aantallen op de slaappleatsen zijn niet bekend. Het betrof duizenden kemphanen in de periode maart en april, maar de laatste jaren is dat beduidend lager.

Het gemiddelde seizoensmaximum foeragerende kemphanen lag tot voor kort boven het instandhoudingsdoel, maar dat is gezien de ontwikkelingen in Zuidwest-Fryslân nu waarschijnlijk niet meer het geval. Van de slaappleatsen zijn geen aantallen bekend, maar ook daarvoor wordt een daling verwacht. Om draagkracht voor de soort te behouden is vooral de aanwezigheid van natte, tamelijk kruidenrijke graslanden met een goed aanbod van insecten en larven, slakjes en regenwormen een eerste vereiste, alsook de aanwezigheid van rustige plasdrasse terreinen om te overnachten. De sterke achteruitgang heeft echter naar het zich laat aanzien weinig te maken met de Natura 2000-gebieden zelf, maar veel meer met (o.a.) de veranderingen in de omringende graslandgebieden waar de vogels voedsel zoeken.

Figuur 3.3 Slaap- en rustplaatsen steltlopers binnen het Natura 2000-gebied

Grutto

De grutto gebruikt het gebied als slaappleats en als foerageergebied, waarbij een sterke voorjaarspiek te zien is in maart. De slaappleats bevinden zich in geïnundeerde zomerpolders en boezemlanden. Ook ondiepe moerasjes doen dienst als slaappleats, zoals de ontpolderde terreinen. Als foerageergebied gebruikt de grutto de geïnundeerde en droogvallende zomerpolders en boezemlanden, alsook de ondiepe moerasjes en winterpolders. Ook in dat geval pieken de aantallen in maart, met een gemiddeld aantal van bijna 2.000 vogels in de periode 2002/2003-2006/2007, waarbij maxima kunnen oplopen tot bijna 4.000 exemplaren. Het seizoensgemiddelde bedraagt 352 vogels. Doordat geïnundeerde zomerpolders en boezemlanden in de loop van maart en april droogvallen zijn ze de rest van het voorjaar en zomer niet meer geschikt als slaappleats. De ondiepe moerasjes van Hearesyl, Graverij en Tsjebbepolder zijn dat wel.

Er zijn onvoldoende telgegevens beschikbaar voor een trendanalyse. Het huidige gemiddelde aantal van de grutto (352 vogels) in het Sneekermeergebied ligt voor de foerageerfunctie boven het instandhoudingsdoel (110). Voor de slaappleatsfunctie zijn onvoldoende telgegevens bekend. De landelijke tendens is negatief en de verwachting is dat de soort verder afneemt. De oorzaak hiervan is onder meer een dalende broedpopulatie, waardoor ook minder grutto's gebruik maken van het Sneekermeergebied. Het perspectief voor de grutto is dan ook ongunstig.

Wulp

Het Sneekermeergebied heeft voor de wulp een functie als slaappleats. De soort maakt hier gebruik van in het vroege voorjaar, waarbij de aantallen pieken in maart. Slaappleats bevinden zich in geïnundeerde zomerpolders en boezemlanden. Ook de ondiepe moerasjes doen dienst als slaappleats. Doordat geïnundeerde zomerpolders en boezemlanden in de loop van maart en april droogvallen zijn ze de rest van het voorjaar en zomer niet meer geschikt

als slaappleats. De totale aantallen wulpen kunnen oplopen tot ruim 1.700. Een seizoensgemiddelde is echter niet bekend.

Er zijn onvoldoende telgegevens beschikbaar voor een trendanalyse. Het is niet duidelijk of in de huidige situatie wordt voldaan aan het instandhoudingsdoel (1.000 vogels). Er zijn geen duidelijke aanwijzingen dat de geschiktheid van het gebied afneemt. Niet duidelijk is hoe de aantallen zich de toekomst zullen gaan ontwikkelen en het toekomstperspectief is dan ook onbekend.

3.3. In en rondom het plangebied

De kwalificerende broedvogelsoorten zijn afwezig in en rondom het plangebied, wellicht met uitzondering van een enkele broedende rietzanger in de oevers.

Voor de verspreiding van de kwalificerende niet-broedvogels rondom het plangebied is gebruik gemaakt van gegevens die zijn aangevraagd bij de Natuurloket (Natuurloket 2011) voor de telgebieden FR6224 en FR6225. De beschikbare gegevens binnen deze telgebieden betreffen maandgemiddelden van ganzen en zwanen voor de seizoenen 2005-2006 tot en met 2008-2009. Van de overige soorten zijn geen gegevens bekend.

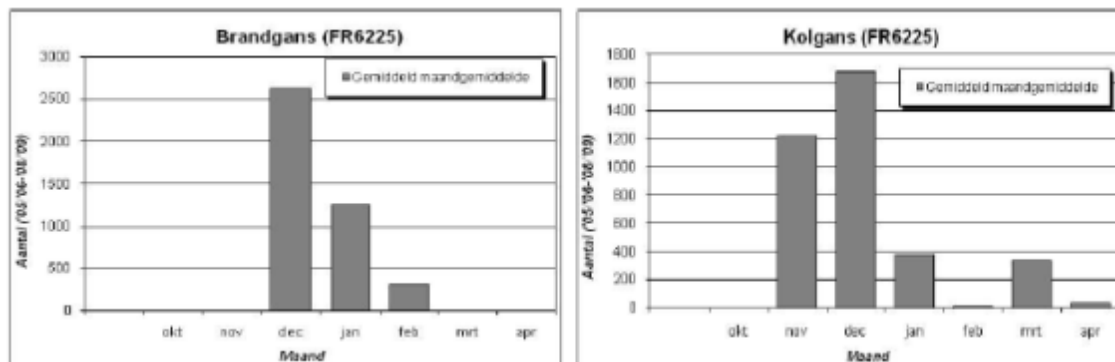
Op het water en de oevers zijn naar verwachting incidenteel kleine aantallen van de soorten Krakeend, Wintertaling, Wilde eend, Slobeend, Meerkoet en Kuifeend aanwezig. Als foerageer- en/of rustgebied is het plangebied echter van zeer geringe betekenis.

Over de aanwezige ganzen zijn meer gegevens beschikbaar. Uit de telgegevens van SOVON blijkt dat in de periode 2005-2006 tot en met 2008-2009 alleen Kolgans en Brandgans voorkwamen in het telgebied waarbinnen het plangebied ligt (zie figuur 3.4). De kleine rietgans is in deze periode niet waargenomen in dit telgebied. Gegevens over de smient ontbreken, maar aangenomen wordt dat deze soort wel aan foerageert op deze graslanden. Hetzelfde geldt voor steltlopers als Kievit, wulp, grutto, goudplevier etc.

Figuur 3.4 Ligging telgebied FR6225 (groen kader)

Tabel 3.1 maandgemiddelde brand- en kolgans in telgebied FR6225 in de periode 2005-2009

Tabel 3.2 Relatief belang telgebied FR6225 voor brand- en kolgans in de periode 2005-2009

Soort	Gem. seizoens maximum telgebied	ID slaapfunctie	% Relatief belang telgebied t.o.v. ID slaapfunctie
Brandgans	3500	60300	5,8%
Kolgans	2175	91800	2,4%

4. Het voornemen

4.1. Huidige situatie

In de huidige situatie is binnen het plangebied een jachthaven, camping en bootverhuur gevestigd. In de huidige situatie van Tusken de Marren (stacaravancamping en jachthaven tesamen) zijn er 683 ligplaatsen. De stacaravancamping heeft 133 ligplaatsen gelegen aan de Meinesleat en de jachthaven heeft 550 ligplaatsen voornamelijk in de haven zelf, alsmede langs de Meinesleat.

Daarbuiten is het plangebied grotendeels in gebruik als intensief gebruikt agrarisch grasland.

4.2. Toekomstige situatie

Binnen de voorgenomen plannen zal de huidige camping worden uitgebreid. Daarnaast worden circa 370 recreatieverblijven gerealiseerd in verschillende vormen, zoals chalets, vakantiewoningen, schiphuiswoningen en woonarken. Tevens worden de faciliteiten van de jachthaven uitgebreid en komen er diverse voorzieningen. Het betreft hier de totaalvisie voor de gehele recreatiezone.

De herontwikkeling van de camping, alsmede de uitbreiding aan de noordzijde hiervan maakt het middels het bestemmingsplan mogelijk om totaal 116 woningen te realiseren, allen met ligplaats aan water. Daarnaast worden er 58 schiphuiswoningen gerealiseerd, inclusief ligplaats aan het water. De herontwikkeling zorgt er tevens voor dat het aantal ligplaatsen in de haven met 50 afneemt. In de toekomstige situatie het aantal ligplaatsen 674 bedragen, een afname van 9 plaatsen ten opzichte van de huidige situatie.

Aan de westzijde wordt verder een stacaravancamping voor 55 stacaravans gerealiseerd. Deze krijgen ook mogelijkheden om boten aan te leggen. Hier zullen maatregelen getroffen worden via een boom in het water, die er voor zorgen dat er tussen oktober en april niet gevaren kan gaan worden.

In totaal zal het recreatieterrein in het bestemde gebied worden uitgebreid met circa 11,5 hectare. Figuur 4.1 toont het inrichtingsontwerp van de uitbreiding van het recreatiepark. De huidige begrenzing van het recreatiepark is weergegeven met een rode omlijning.

Figuur 4.1 Inrichtingsontwerp

5. Effecten

5.1. Inleiding

Het beoogde gebruik van het plangebied vindt buiten Natura 2000 plaats. Op voorhand kan daarom worden geconcludeerd dat het plan niet zal leiden tot versnippering. Wijzigingen in de waterhuishouding vinden evenmin plaats zodat ook hydrologische effecten op Natura 2000 kunnen worden uitgesloten.

Areaalverlies binnen Natura 2000 vindt evenmin plaats, maar door het verlies van bestaand agrarisch grasland is er wel sprake van afname van foerageergebied van enkele soorten ganzen, steltlopers en smienten.

Potentiële negatieve gevolgen voor het Natura 2000-gebied als gevolg van de ontwikkeling hebben verder betrekking op de volgende effecten:

- verstoring door geluid, licht en trillingen (als gevolg van tijdelijke inrichtingswerkzaamheden en extra verkeersbewegingen);
- verstoring door recreatieve vaarbewegingen
- vermisting en verzuring (als gevolg van o.a. extra stikstofdepositie door extra verkeersbewegingen);

Deze potentiële effecten worden hieronder nader uitgewerkt.

5.2. Areaalverlies

Als gevolg van de uitbreiding van recreatiepark Tusken de Marren zal een oppervlakte van circa 11,5 hectare grasland verdwijnen. In het concept-beheerplan Merengebied (2012) wordt het voor ganzen geschikte foerageergebied mede bepaald door de afstand tot verstoringsbronnen. Daarbij wordt uitgegaan van een verstoringszone van 100 m rond infrastructuur. Wanneer eenzelfde afstand wordt aangehouden tot bebouwing en verblijfsrecreatie valt een groot deel van het toekomstige recreatieterrein binnen een gebied dat reeds verstoord door het hoogspanningstracé ter plaatse dan wel binnen de verstoringszone als gevolg van het nieuwe hoogspanningstracé dat naar verwachting rond 2015 wordt gerealiseerd. De provincie Fryslân hanteert in dergelijke situaties een ecologische verstoringsafstand ten opzichte van hoogspanningstracés van 300 meter. In dat geval resteert nergens nog onverstoord grasland rond het recreatieterrein in de uitgangssituatie (zie figuur 5.1).

Relatie tot instandhoudingsdoelen Natura 2000

De door de provincie Fryslân gehanteerde verstoringszone van 300 m rond hoogspanningstracés is wellicht aan de ruime kant; dergelijke verstoringsafstanden worden wel vaker overschat (zie ook par 5.3.2.) Indien ook voor hoogspanningstracés wordt uitgegaan wordt van een verstoringsafstand van 100 meter, zoals voor infrastructuur wordt gehanteerd, dan resteert een nieuw verstoord graslandareaal van circa 10 hectare. Dit grasland is wellicht van belang voor ganzen, smienten en verschillende soorten steltlopers

zodat areaalafname van dit grasland van invloed kan zijn op het behalen van de Natura 2000- instandhoudingsdoelen voor de betreffende soorten.

Figuur 5.1 Areaalverlies grasland

	Uitbreiding recreatieterrein
	Verstoringscontour hoogspanningstracé (300 m)

Voor ganzen zijn redelijk gedetailleerde vuistregels beschikbaar op basis waarvan de draagkracht van een gebied per ganzensoort bepaald kan worden³. Deze modellen zijn in belangrijke mate gebaseerd op specifiek ganzenonderzoek in Friesland en daardoor zeer representatief voor de situatie rond het Sneekermeergebied. Bij dit onderzoek is onder meer rekening gehouden met typische klimatologische en bodemkenmerken van Noord-Nederland in vergelijking met de zuidwestelijke delta waar in strenge winters eveneens grote aantallen ganzen verblijven. De draagkracht voor de relatief kleine smient is afgeleid van de waarden voor ganzensoorten op basis van verschillen in lichaamsgewicht, energiehuishouding en de daarvan afhankelijke voedselbehoefte. Het Alterra-onderzoek uit 2004 kwam daarbij tot de volgende waarden per soort:

³ Ebbinge, B.S. (2004): "Advies over de vraag hoeveel hectare ganzen- en smientenopvanggebied in Nederland nodig zijn om de huidige aantallen ganzen en smienten op te vangen" Alterra-rapport 972

Tabel 5.1 Normgetallen draagkrachtbepaling per soort

Soort	Hoogste seizoensmaximum in NL 1995-2002	Benodigd landbouwareaal in heel NL (ha)	Draagkracht agrarisch grasland per hectare
Kleine rietgans	36.000	1.591	22,6
Kolgans	658.000	39.896	16,5
Brandgans	354.000	23.062	15,3
Smient	900.000	30.812	29,2

De tabel hierboven laat zien dat een hectare agrarisch grasland in één winter ruim 16 kolganzen kan voeden. Van de relatief kleine smient en kleine rietgans kunnen meer exemplaren op een hectare voldoende voedsel vinden. Genoemde waarden zijn bepaald voor "normaal", intensief gebruikt en bemest agrarisch grasland met vooral eiwitrijke grassoorten. De draagkracht van natuurgebieden is aanzienlijk lager, aangezien hier niet of veel minder gemest wordt en de eiwitrijke grassoorten mede daardoor snel verdwijnen. Voor het natuurgebied Oostvaardersplassen (voedselrijke jonge zeeklei) werd een draagkracht berekend die een factor drie lager ligt dan de draagkracht van agrarisch grasland. Voor de veengronden binnen het Sneekermeergebied ligt deze draagkracht waarschijnlijk nog lager. Wanneer de waarden uit tabel 5.1 worden toegepast op de instandhoudingsdoelen voor de betreffende soorten in het Sneekermeergebied, ontstaat het beeld van tabel 5.2.

Tabel 5.2 Normgetallen draagkrachtbepaling per soort

Soort	Doelstelling omvang populatie	Draagkracht per hectare agrarisch grasland	Benodigd areaal agrarisch grasland
Kleine Rietgans	580	22,6	26 ha
Kolgans	91800 slapers	16,5	5564 ha
Brandgans	60300 slapers	15,3	3941 ha
Smient	5900	29,2	202 ha
Totaal			9733 ha

Om de aantallen grasetende vogels, conform de instandhoudingsdoelen, te kunnen voeden is rondom het Sneekermeergebied dus 9733 ha agrarisch grasland nodig. Dit grasland dient beschikbaar te zijn binnen de actieradius van de vogels die binnen het Natura 2000-gebied slapen.

Omtrent de omvang van deze actieradius geeft het ontwerp-beheerplan Merengebied Fryslân weinig informatie. Ten aanzien van het deelgebied Witte en Zwarte Brekken wordt voor de kolgans een afstand tussen slaap- en foerageergebieden van 2-3 km genoemd. Voor de smient wordt een afstand van "meer dan 5 km" genoemd. Elders in het concept-beheerplan wordt met betrekking tot ganzen en smienten gesteld dat "uit de draagkrachtberekeningen verder naar voren komt dat er binnen een straal van 5 km van de Natura 2000-gebieden wel voldoende oppervlakte grasland aanwezig is voor de dieren om te foerageren". In bijlage 4 bij het beheerplan (*Ganzengetallen Friese meren op een rij*) wordt eveneens gewerkt met een foerageerafstand van 5 km. Uitgaande van deze foerageerafstand van 5 km rondom de slaappleatsen is in ten behoeve van het ontwerp-beheerplan rondom het Sneekermeergebied een areaal geschikt grasland van 11.769 ha bepaald, plus nog een kleine 600 ha geschikt akkerland. Volgens bovenstaande berekening blijkt er dus voldoende foerageergebied rondom dit Natura 2000-gebied beschikbaar en betekent het "verlies" van 10 ha grasland ten behoeve van de uitbreiding van Tusken de Marren dus geen significant effect op de instandhoudingsdoelen van het Sneekermeergebied.

Uit de literatuur zijn voor de betreffende soorten overigens grotere foerageerafstanden bekend. Zo foerageren kol- en brandganzen in het Oudeland van Strijen op 5 tot 8 km van

hun slaappleatsen en zijn van smienten in de Reeuwijkse plassen foerageerstanden van 6 km bekend. In onderstaande tabel zijn de uit de literatuur bekende *maximale* afstanden aangegeven voor de soorten die mogelijk gebruik maken van de graslanden in het plangebied. Deze tabel is ontleend aan een artikel⁴ van SOVON, dat weer is gebaseerd op vele andere bronnen.

Tabel 5.3 Maximale foerageerstanden per soort

Soort	Maximale foerageer afstand	Bron
Kleine Rietgans	30 km	Nolet et al, 2009
Kolgans	30 km	Nolet et al, 2009
Brandgans	30 km	Nolet et al, 2009
Smient	11 km	Boudewijn et al, 2009
Kievit	onbekend	
Grutto	onbekend	
Wulp	15 km	Van der Hut et al, 2007
Goudplevier	15 km	Gilling et al, 2005
Kemphaan	onbekend	

Steltlopers

Voor steltlopers (kievit, grutto, wulp, kemphaan, goudplevier) geeft het ontwerp-beheerplan enige informatie over foerageerstanden rond slaappleatsen. Ten aanzien van kemphaan en grutto wordt aangegeven dat beide soorten foerageren in graslanden rond het gebied, die hoofdzakelijk binnen een straal van 3 km vanaf de slaappleatsen liggen. Aangenomen wordt dat deze afstand ook geldt voor de andere soorten, hoewel de literatuur veel grotere foerageerstanden geeft voor wulp en goudplevier (zie tabel 5.3).

Vergelijkbare draagkrachtbepalingen voor steltlopers zijn uit de literatuur niet bekend, maar omdat deze soorten veel kleiner en lichter zijn dan ganzen is het benodigde areaal waarschijnlijk ook aanzienlijk kleiner. De voedselkeuze van steltlopers (insecten, wormen etc) overlapt bovendien niet met die van ganzen en smienten, zodat beide groepen dezelfde graslanden kunnen benutten zonder elkaar te beconcurreren.

Het totale aantal foeragerende en slapende steltlopers dat het natuurgebied + omgeving moet kunnen voeden, bedraagt conform de instandhoudingsdoelen 12.260 vogels. Dit is minder dan 10% van het totale aantal ganzen en smienten conform de instandhoudingsdoelen. Zelfs als de draagkracht van een hectare agrarisch grasland voor ganzen en steltlopers gelijk is (qua steltlopers waarschijnlijk een forse overschatting van de werkelijkheid) vergt het voeden van 12.260 steltlopers minder dan 1000 hectare grasland. Dit areaal is binnen 3 km rondom dit Natura 2000-gebied ruimschoots aanwezig. Het beschikbare graslandareaal is dus geen beperkende factor voor het behalen van de instandhoudingsdoelen. Het "verlies" van 10 hectare grasland als gevolg van de uitbreiding van recreatiepark Tusken de Marren zal hier niets aan veranderen.

⁴ Vliet, van der, R., (2011): "Maximale foerageerstanden" in TOETS nr 4 -2011

5.3. Verstoring

5.3.1. Geluid

Bouwactiviteiten

De bouwactiviteiten zullen gefaseerd worden uitgevoerd, over een reeks van jaren steeds enkele weken in beslag nemen en deels met zwaar materieel worden uitgevoerd. De bijbehorende geluidsproductie zal tot op vele honderden meters hoorbaar zijn. Bij het heien van betonpalen ligt de 50 dB(A)-contour bijvoorbeeld op 840 afstand van de hei-installatie (bron:www.av-consulting.nl). Dit geluid beslaat dus tijdelijk vele tientallen hectaren grasland die dienen als foerageergebied voor ganzen, smienten en steltlopers. Zoals in de vorige paragraaf reeds is betoogd, is rondom dit Natura 2000-gebied voldoende agrarisch grasland aanwezig om te kunnen voldoen aan de instandhoudingsdoelen. De foeragerende vogels kunnen dus zeker uitwijken naar graslanden elders. Mede gezien het feit dat het slechts gaat om een tijdelijke verstoring worden significante effecten geheel uitgesloten.

Overig

Hetzelfde geldt voor de blijvende verstoring door geluid als gevolg van het gebruik van het gebied. Overigens is het de vraag of er überhaupt sprake zal zijn van blijvende verstoringseffecten. In de praktijk blijkt zeer snel gewenning op te treden aan ongevaarlijk geluid. Zo laten ganzen zich slechts korte tijd verjagen door knalapparaten, aangezien ze snel door hebben dat het geknal ongevaarlijk is. Deze methode ter voorkoming van ganzenschade op agrarische percelen wordt daarom nog maar zelden toegepast. Op luchthavens is verder een grote (gevaarlijke) tolerantie geconstateerd van Kievieten en ganzen ten opzichte van vliegtuiglawaai. Ook hier zijn de graslanden als rust- en foerageergebied veel te aantrekkelijk om te mijden vanwege ongevaarlijk geluid.

Tenslotte dient bedacht te worden dat de geluidsgevoeligheid van vogels (met uitzondering van uilen) veel geringer is dan die van mensen en bovendien in een ander, hoger frequentiegebied ligt⁵. De harde, lage tonen van muziek, bouwactiviteiten, motorgeronk, etc die door mensen hinderlijk worden gevonden, zijn voor vogels eenvoudigweg onhoorbaar.

Verkeer

Eventuele geluidshinder is verder te verwachten als gevolg van de toename van de verkeersbewegingen van en naar het recreatieterrein. In het akoestisch onderzoek ten behoeve van dit project (BVA, 2011) is uitgegaan van verkeersgegevens afkomstig uit een in maart 2011 uitgevoerde mechanische telling. Voor het planjaar 2021 zijn de verkeersintensiteiten met 10% procent opgehoogd hetgeen een waarde van 3070 mvt/etm op de Ljouwerterdyk oplevert. In deze intensiteit is de toename van verkeer door de uitbreiding van de camping inbegrepen, hetgeen betekent dat het project leidt tot een verkeerstoename van ongeveer 280 mvt/etm.

Ten aanzien van het thema verstoring door wegverkeerslawaai geeft een recente publicatie van de Commissie voor de Milieueffectrapportage een goede indicatie inzake de omvang van het te verwachten ecologische effect. In de factsheet *Vogels en wegverkeer in m.e.r.* (2011) maakt de commissie op basis van alle relevante onderzoeksliteratuur onderscheid in twee typen wegen: minder drukke wegen (<10.000 verkeersbewegingen per etmaal) en drukke wegen (>10.000 verkeersbewegingen per etmaal). De Ljouwerterdyk bevindt zich in de

⁵ Henkens, R. (2012): "Storen broedvogels zich aan het geluid van race-evenementen?" Alterra-rapport 2288

eerste categorie en zal als gevolg van de beoogde ontwikkeling niet doorgroeien naar de tweede categorie. Dit betekent dat er ecologisch gezien dus geen sprake zal zijn van extra verstoring door verkeerslawaaï.

5.3.2. Licht

Kunstmatige verlichting van de nachtelijke omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Naar mogelijke effecten is nog vrij weinig onderzoek gedaan. Veel kennis gaat daarom vooralsnog niet verder dan het kwalitatief signaleren van risico's. Vooral schemer- en nacht-actieve dieren kunnen last hebben van verstoring door licht, doordat zij juist aangetrokken worden of verdreven door de lichtbron. Hierdoor raakt bijvoorbeeld hun ritme ontregeld of verlichte delen van het leefgebied worden vermeden.

In de huidige situatie is verlichting aanwezig langs de bestaande wegen en is er enige uitstraling van licht van de aanwezige gebouwen (woonhuizen, boerderijen en het recreatiegebied). Ter plaatse van het sportterrein aan de oostzijde is sprake van meerdere lichtmasten. Uitstraling van licht uit het recreatiegebied naar het Natura 2000-gebied is beperkt door aanwezigheid van opgaande beplanting. Bij de uitbreiding zal eveneens veel randbeplanting worden toegepast en zullen nieuwe lichtbronnen beperkt van hoogte en intensiteit zijn. Een eventuele toename van lichtuitstraling naar de omgeving zal daarom zeer beperkt zijn ten opzichte van de huidige situatie. Door tijdens de bouw en in de gebruiksfase gebruik te maken van speciale armaturen met geringe uitstraling naar de omgeving zal de verstoring door licht vrijwel nihil zijn. Derhalve zijn er geen effecten met betrekking tot de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied.

5.3.3. Trillingen

Trillingen kunnen een bron van verstoring zijn voor diersoorten. Dosis-effectrelaties zijn hiervoor echter niet bekend. Eventuele trillingen worden verwacht als gevolg van bouwwerkzaamheden en zullen qua intensiteit zeer gering zijn. Ter vergelijking; trillingen van heil- of trilwerkzaamheden zijn waarneembaar tot circa 100 meter van de bron (Bron: funderingsbranche NVAF (Nederlandse Vereniging Annemers Funderingswerken). De bouwwerkzaamheden in het kader van onderhavig project vinden honderden meters afstand van het Natura 2000-gebied plaats. Mede gezien het dempende effect van de veenbodem is het uitgesloten dat deze trillingen het Natura 2000-gebied bereiken. Het omliggende grasland zal slechts tijdelijk en over korte afstand verstoord worden. Volgens de effectenindicator (Ministerie van EZ) is bovendien geen van de kwalificerende soorten van het Sneekermeergebied gevoelig voor trillingen. Effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied worden daarom geheel uitgesloten.

5.3.4. Vaarbewegingen

Algemeen

Verstoring van natuurwaarden door recreatie is een veelbesproken maar slecht onderzocht thema. Dergelijk onderzoek is veelal gebaseerd op anekdotische waarnemingen die, aangevuld met vele aannames, werden verwerkt in effectvoorspellingsmodellen. Een menselijke activiteit wordt daarbij als verstorend beschouwd, wanneer als gevolg van die activiteit vogels ander gedrag vertonen dan ze zonder die activiteit zouden doen. Of een dergelijke verstoring al dan niet schadelijk is, is een andere vraag. Er is inmiddels veel onderzoek verricht aan verstoring van vogels door allerlei vormen van menselijke activiteiten, maar dat heeft eigenlijk voornamelijk inzichtelijk gemaakt dat de relaties complex zijn. Hierdoor zijn betrouwbare voorspellingen ten aanzien van het al of niet optreden van verstoring én ten aanzien van de vraag naar de ernst van eventuele verstoringen zeer lastig (Platteeuw, 2006).

In 2008 verscheen een literatuurstudie van Bureau Waardenburg en Vogelbescherming waarin alle internationale onderzoeken naar de verstoringgevoeligheid van vogels voor recreatie zijn samengevoegd⁶. In het rapport is getracht per soort uitspraken te doen over de verstoringgevoeligheid en worden de verstoringseffecten van verschillende recreatievormen afzonderlijk beschreven. De onderzoekers beseffen terdege de beperkingen van dergelijke onderzoeken en stellen: *“De verzamelde kennis in deze uitgave is bedoeld als hulpmiddel om mogelijke effecten in te kunnen schatten van bestaande gebruiksvormen, van inrichting en beheer alsmede van nieuwe plannen en/of projecten met name op het gebied van recreatie. De verstoringafstanden die in het rapport zijn beschreven zijn gebaseerd op bestaand onderzoek in bestaande unieke situaties. Deze verstoringafstanden kunnen niet geïnterpreteerd worden als universele, absolute waarden.”*

Dergelijke relativeringen worden echter slecht gelezen, en verstoringafstanden worden nog altijd veelvuldig en ongenueanceerd toegepast in ecologische effectstudies, met verwijzing naar het hiervoor genoemde rapport. Verstoringafstanden worden daarbij veelal beschouwd als een soort onverbidde lijn des doods waarbinnen geen dierlijk leven meer mogelijk is.

Verstoring van vogels door recreanten blijkt een ingewikkeld proces en kan variëren per soort en zelfs per individu. De mate van gewenning speelt een grote rol, evenals de mate van bejaging, de frequentie van de verstoring en de beschikbaarheid van alternatieve leefgebieden in de omgeving. Ook het voedselaanbod ter plaatse kan van invloed zijn op het vluchtgedrag; op voedselrijke locaties zijn vogels geneigd meer risico te nemen aangezien hier een hogere voedselopname tegenover staat; de vluchtafstanden zijn in dergelijke situaties kleiner dan in "slechte" voedselgebieden.

In het hiervoor genoemde onderzoek van Bureau Waardenburg en Vogelbescherming wordt geconcludeerd dat in gebieden waar een bepaalde verstoringbron geen werkelijke dreiging vormt en daarnaast ook voorspelbaar is, het mogelijk is dat vogels steeds minder reageren op de verstoringbron. Het type verstoring is daarbij bepalend voor de verstoringafstand:

- voorspelbaarheid: voorspelbare gebeurtenissen of gedrag leiden tot minder verstoring en kortere verstoringafstanden;
- gedrag verstoorder: richting (langs versus naderend), gedrag (rustig doorgaand versus alternerend stilhoudend en roepen), vervoer (lopend met hond versus fiets, roeiboot versus motorboot) van verstoorder beïnvloeden de verstoringafstand;
- duur en frequentie: Continue verstoring heeft ernstiger gevolgen dan infrequente verstoring. Bij verstoring zijn onverstoorde perioden waarin de vogels kunnen compenseren voor verloren tijd essentieel.

⁶ Krijgsveld, K.L. et al (2008): “Verstoringgevoeligheid van vogels, update van literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie”

Verstoringsafstanden zoals de literatuur die aangeeft, dienen bij ecologische toetsingen met grote terughoudendheid te worden toegepast. De rotganzen op de foto (Schiermonnikoog, april 2013) zouden een verstoringafstand hebben van honderden meters en volgens andere bronnen zelfs 1000 meter. De werkelijkheid is veel genuanceerder.

Gebiedspecifiek

De uitbreiding van het recreatiegebied Tusken de Marren leidt per saldo tot een kleine afname (9) van het aantal ligplaatsen in het bestemde gebied. Aan de westzijde wordt verder een stacaravancamping voor 55 stacaravans gerealiseerd. Deze krijgen ook mogelijkheden om een boot aan te leggen. Hier zullen maatregelen getroffen worden waarmee wordt voorkomen dat de (netto) extra te realiseren aanlegplaatsen kunnen leiden tot extra verstoring van de rustgebieden op het open water van 1 oktober tot 1 april. De manier waarop dit wordt geëffectueerd (huisregels met betrekking tot recreatief vaargedrag binnen Natura 2000, fysieke maatregelen, etc.) wordt in overleg met provincie tijdens de concretiseringsfase / aanvraag Nbwet verder ingevuld.

Eventuele ecologische verstoring van de omgeving kan in theorie als volgt optreden:

- door de realisering van relatief luxere recreatieve eenheden zal een verlenging van het seizoen optreden. Ook in de herfst en het vroege voorjaar kan een verblijf op dit terrein zeer aangenaam zijn. Buiten het zomerseizoen kan er dus enige toename van de vaarintensiteit binnen en buiten het Natura 2000-gebied optreden.
- De toekomstige 55 stacaravans krijgen allen de mogelijkheid om een boot aan te leggen. Hoewel de toegang tot het water in de omgeving buiten de zomermaanden wordt afgesloten, zal er wel een toename van de vaarintensiteit in de zomer kunnen optreden.

De ecologische effecten van beide ontwikkelingen zijn als volgt.

Seizoensverlenging

Eventuele extra vaarbewegingen buiten het recreatiesizoen zullen zich voltrekken langs bestaande vaarroutes. Het gaat daarbij om voorspelbare, ongevaarlijke, rustige vaarbewegingen. Uit verstoringsonderzoek (Krijgsveld, 2008) is gebleken dat dergelijke bewegingen weinig verstoring veroorzaken. Daarnaast zal het veelal gaan om periodieke of zelfs incidentele verstoring; ruim na zonsopgang en alleen bij mooi weer. Dit betekent dat er per dag lange onverstoorden perioden waarin de vogels kunnen compenseren voor eventueel verloren tijd. Verder is het de vraag of de passerende vaartuigen überhaupt zichtbaar zijn voor de vogels in de aangrenzende polders, gezien de hoogteverschillen tussen water en polders en de aanwezigheid van hoge rietkragen langs het water.

In de praktijk blijkt overigens dat het al snel te koud wordt om op het water te vertoeven. De Jachthaven De Drijfveer geeft aan dat na de eerste helft van september het aantal verhuurde boten significant afneemt.

De exacte vormgeving van de wijze waarop vaarbewegingen buiten het recreatieseeizoen worden gelimiteerd zal nog nader worden uitgewerkt. Uitgangspunt daarbij is dat voorkomen wordt dat de (netto) extra te realiseren aanlegplaatsen kunnen leiden tot extra verstoring van de rustgebieden op het open water van 1 oktober tot 1 april. De manier waarop (huisregels, fysieke maatregel, etc.) wordt in overleg met provincie tijdens de concretiseringsfase / aanvraag Nbwet verder ingevuld

Toename vaarintensiteit in de zomer

Analyse van sluis- en brugpassages rond het Sneekermeergebied laat zien dat de aantallen passanten in het recreatieseeizoen (juni t/m augustus) sinds 1992 licht zijn afgenomen met enkele duizenden op jaarbasis. De beschikbaarheid van 55 extra ligplaatsen bij het stacaravanterrein in de zomermaanden zal geen merkbaar of meetbaar effect hebben op deze dalende trend. De aantallen van de kwalificerende watervogelsoorten zijn in de zomerperiode bovendien zeer gering. Het ontwerp-beheerplan stelt in dat verband dan ook dat er sprake is van een overlap in gebruik van het gebied tussen waterrecreatie en watervogels in voornamelijk september - oktober en maart - april.

Daarnaast zal het gebruik van de stacaravans niet gepaard gaan met de beschikbaarheid van grote zeil-of motorjachten; dit zijn immers van zichzelf al "drijvende caravans". Varen vanuit stacaravans zal veelal beperkt blijven tot kano's, rubber bootjes, kajaks etc. Zelfs bij mooi weer zal het aantal vaartuigen dat daadwerkelijk gebruikt wordt maximaal slechts enkele tientallen procenten bedragen⁷. De actieradius van dergelijke bootjes is bovendien beperkt en slechts enkele van de uitvarende bootjes zullen daadwerkelijk het Natura 2000-gebied bereiken. Bij slecht weer zal er sowieso niet gevaren worden.

Tenslotte is de eigenaar van het vakantiepark (als deelnemer van het "Koploperproject duurzaamheid") voornemens om in het parkreglement gedragsregels omtrent varen op te nemen voor de gasten en eigenaren van het park. Een en ander vooruitlopend op de in oprichting zijnde vrijwillige gedragscode. Deze code wordt opgesteld in samenspraak tussen onder meer de provincie, de HISWA en de Recron. Uitgangspunt hierbij is dat recreatie en natuur prima samen kunnen gaan, maar dat er wel enkele spelregels zijn omtrent varen in de natuur. De gedragsregels zorgen ervoor dat mensen bewust worden van activiteiten op het water en de mogelijke gevolgen voor de natuur. In andere drukbevaren Natura 2000-gebieden blijken voorlichting en gedragsregels goed te werken; veel recreatieve verstoring komt immers voort uit onwetendheid.

Conclusie

Alleen de jachthaven en de nieuwe recreatiewoningen op het terrein hebben ligplaatsen die jaarrond beschikbaar zijn. Per saldo zal het aantal jaarrond-ligplaatsen licht afnemen.

In de zomermaanden zal het aantal ligplaatsen toenemen als gevolg van 55 nieuwe ligplaatsen, behorende bij het stacaravanterrein. Buiten de zomermaanden hebben deze ligplaatsen geen toegang tot het vaarwater in de omgeving. Het gaat hier om kleine vaartuigen met een geringe actieradius. De enkele kano's en roeiboten die daadwerkelijk het Natura 2000-gebied bereiken zullen nooit de licht dalende trend in het aantal zomerse vaarbewegingen in en rond dit Natura 2000-gebied doen veranderen.

Voor alle vaarbewegingen geldt dat het gaat om voorspelbare, ongevaarlijke bewegingen gedurende slechts een beperkt deel van de dag en buiten het recreatieseeizoen alleen in de

⁷ Bij jachthavens zijn in het hoogseizoen uitvaarpercentages van maximaal 15% van het aantal ligplaatsen gemeten (o.a. Waterrecreatie Advies, 2009). Bij stacaravanterreinen zal dat weinig hoger zijn.

weekenden. Extra recreatieve verstoring van Natura 2000 als gevolg van de uitbreiding van het recreatiegebied Tusken de Marren wordt daarom uitgesloten.

5.4. Vermesting en verzuring

5.4.1. Gevoeligheid voor stikstofdepositie

De luchtkwaliteit en dan met name de stikstofdepositie is kritisch voor het overgrote deel van de te beschermen habitattypen in Nederland. Voor ongeveer 80% van de habitattypen wordt de kritische depositie op dit moment overschreden door de werkelijke depositie (bron: MNP, 2011). Dit betekent aantasting van bestaande waarden en vermindering van de ontwikkelingskansen. De realisering van stikstofgevoelige instandhoudingsdoelen binnen Natura 2000 kan daardoor in gevaar komen. Kwantitatief is de stikstofdepositie op de Nederlandse natuur voor 50% afkomstig van de Nederlandse landbouw, voornamelijk ammoniak. Het Nederlandse verkeer (voornamelijk NOx) draagt voor 9% bij, de overige Nederlandse bronnen voor 7%. Bijdragen uit België, Duitsland en de rest van Europa zijn respectievelijk 8,8% en 12% (bron: MNP, 2012).

Het Natura 2000-gebied Sneekermeergebied kent stikstofgevoelige habitats, maar kent wel een aantal kwalificerende broedvogels (rietzanger, porseleinhoen) die als stikstofgevoelig worden beschouwd. Verandering van stikstofdepositie is dus een relevant onderzoeksthema.

5.4.2. Effecten

De depositie-effecten van het voornemen worden bepaald door de toename van het aantal verkeersbewegingen bij uitbreiding van het aantal units. Daar staat tegenover dat de vigerende agrarische bestemming toestaat dat de graslanden jaarlijks met 265 tot 300 kg stikstof per hectare worden bemest (bron: Stikstofgebruiksnormen 2010-2013, ministerie van EZ). Doordat ook bij emissiearm bemest nog altijd 10% van toegediende ammoniak vervluchtigd naar de atmosfeer⁸, betekent elke hectare grasland een bron van 26,5 tot 30 kg (1893-2143 mol) stikstof per jaar. Gezien de korte afstand van deze percelen tot het natura 2000-gebied zullen hiervan tientallen mollen jaarlijks in het leefgebied van rietzanger en porseleinhoen terecht komen. Het opheffen van het agrarisch grondgebruik ten behoeve van een recreatieve invulling voorkomt dus deze jaarlijkse forse depositie.

De depositie van het extra autoverkeer is daarentegen verwaarloosbaar klein. In het kader van het geluidsonderzoek is berekend dat de extra verkeersproductie maximaal 280 motorvoertuigen per dag berekent. De hiermee samenhangende stikstofdepositie op het natura 2000-gebied is verwaarloosbaar klein. Ter indicatie: in de planMER voor het bestemmingsplan buitengebied Waterland (RBOI, 2012) is de stikstofdepositie berekend (met het verspreidingsmodel Pluim Snelweg (versie 1.7 2012) bij een extra verkeersproductie van 1150 mvt/etm op een stikstofgevoelig habitat op 630 m afstand van de weg. Deze extra depositie bedroeg 0,251 mol/ha/jr.

In de onderhavige situatie gaat het om 75% minder auto's op een afstand die twee keer zo groot is. De extra stikstofdepositie zal daarom minder dan 0,05 mol/ha/jr bedragen en valt daarmee geheel in het niet bij de vermeden depositie als gevolg van het opheffen van het agrarisch grondgebruik ter plaatse van de bemesting.

Conclusie

De beoogde recreatieve uitbreiding in het plangebied zal ten opzichte van de referentiesituatie leiden tot een (aanzienlijke) afname van de stikstofdepositie op Natura 2000.

⁸ Bron: Planbureau voor de Leefomgeving (2009): "Emissiearm bemesten geëvalueerd"

6. Conclusies

Versnippering en verdroging

Vanwege de ligging buiten het Natura 2000-gebied is versnippering niet aan de orde. Vanwege de afstand tot het Sneekermeergebied en de ongewijzigde waterhuishouding worden ook hydrologische effecten op Natura 2000 geheel uitgesloten.

Areaalverlies

De beoogde uitbreiding zal gepaard gaan met het verlies van 10 hectare nieuw verstoord grasland dat momenteel geschikt is voor foeragerende ganzen, smienten en steltlopers. Binnen een straal van 5 km rondom dit Natura 2000-gebied is dan nog altijd ruim voldoende grasland aanwezig om alle soorten conform de instandhoudingsdoelen te kunnen voeden. Als uitgegaan wordt van een ruime verstoringzone van 300 m rond het bestaande dan wel nieuw hoogspanningstracé is er zelfs helemaal geen sprake meer van nieuw verstoord grasland als gevolg van de beoogde uitbreiding.

Geluid

Ten opzichte van de huidige verkeersintensiteit op de Ljouwerterdyk zijn de extra verkeersbewegingen in de toekomstige situatie in absolute zin verwaarloosbaar klein. Tijdens de aanlegfase zal wel sprake zijn van een tijdelijke verstoring door geluid (bijvoorbeeld als gevolg van heien). Tijdelijke verstoring van de rand van het Natura 2000-gebied of de voor vogels relevante graslanden daar omheen kan daarom niet worden uitgesloten, doch deze effecten zijn nooit significant.

Licht

Een eventuele toename van licht afkomstig van het uitgebreide terrein zal zeer beperkt zijn ten opzichte van de huidige situatie en daardoor, mede vanwege de afschermdende beplanting, geen toename betekenen van de actuele lichtbelasting van het Natura 2000-gebied. Door het toepassen van speciale armaturen kan de lichtverstoring tot nul worden gereduceerd.

Trillingen

Effecten als gevolg van extra trillingen door bouwwerkzaamheden zijn zeer lokaal, zeer tijdelijk en bereiken niet het Natura 2000-gebied.

Stikstofdepositie

De zeer geringe extra stikstofdepositie als gevolg van de extra verkeersproductie valt in het niet bij de afname van de depositie als gevolg van het staken van de agrarische bemesting op 11,5 hectare grasland.

Vaarbewegingen

Buiten het recreatieseizoen neemt het aantal ligplaatsen licht af. In het recreatieseizoen zal er sprake zijn van 55 extra ligplaatsen die echter slechts gebruikt zullen worden door kleine vaartuigen met een geringe actieradius. De enkele vaartuigen die het Natura 2000-gebied

daadwerkelijk bereiken zullen de licht dalende trend in het aantal zomerse vaarbewegingen in dit Natura 2000-gebied niet doen veranderen

Samenvattend

Op basis van deze verslechteringstoets kunnen, afhankelijk van de verdere concretisering van de inrichting, significant negatieve effecten op het Natura 2000-gebied Sneekermeergebied als gevolg van de beoogde uitbreiding geheel worden uitgesloten. Een passende beoordeling in het kader van de Nb-wet is derhalve niet vereist.

De effecten tijdens de aanlegfase zijn gering (bouwlawaai) doch vereisen wel nader overleg over een eventueel benodigde vergunning in het kader van de Nb-wet.

Bijlage 1 Bronnen

- Boudewijn, T.J., Müskens, G.J.D.M., Beuker, D., Kats, R. van, Poot, M.J.M. & Ebbing, B.S. (2009): "*Evaluatie opvangbeleid 2005-2008 overwinterende ganzen en smienten. Deelrapport 2. Verspreidingspatronen van foeragerende smienten*". Alterra rapport 1841 / Rapport Bureau Waardenburg 08-090. Alterra, Wageningen / Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Ebbing, B.S. (2004): "*Advies over de vraag hoeveel hectare ganzen- en smientenopvanggebied in Nederland nodig zijn om de huidige aantallen ganzen en smienten op te vangen*" Alterra-rapport 972
- Henkens, R. (2012): "*Storen broedvogels zich aan het geluid van race-evenementen?*" Alterra-rapport 2288
- Hut, R.G.M. van der, Kersten, M., Hoekema, F. & Brenninkmeijer, A. (2007): "*Kustvogels in het Wadden- en Deltagebied. Verspreidingskaarten van kustvogels voor het calamiteitensysteem CALAMARIS*" A&W-rapport 907. Bureau Altenburg & Wymenga, Veenwouden.
- Gillings, S., Fuller, R.J. & Sutherland, W.J. (2005): "*Diurnal studies do not predict nocturnal habitat choice and site selection of European golden-plovers (Pluvialis apricaria) and Northern lapwings (Vanellus vanellus)*" Auk 122: 1249-1260.
- Krijgsveld, K.L. et al (2008): "Verstoringsgevoeligheid van vogels, update van literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie
- Nolet, B.A., Baveco, J.M. & Kuipers, H. (2009): "*Evaluatie opvangbeleid 2005-2008 overwinterende ganzen en smienten. Deelrapport 2. Een modelberekening van de capaciteit van opvanggebieden voor overwinterende ganzen en smienten*" Alterra rapport 1840. Alterra, Wageningen.
- Platteuw, M e.a., Rijkswaterstaat, Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (2006) : "*Inschatting ecologische ontwikkelingen Veluwerandmeren 2005*"
- Planbureau voor de Leefomgeving (2009): "Emissiearm bemesten geëvalueerd"
- Provincie Fryslân (2012): "Ontwerp-beheerplan Merengebied Fryslân"
- Vliet, van der, R., (2011): "Maximale foerageerafstanden" in TOETS nr 4 -2011
- Waterrecreatie Advies (2009): "Vaarbewegingen Waterfront Zuid"
- www.av-consulting.nl
- www.natuurloket.nl